

Yeni Bulgular Işığında Kaunos'a Atfedilen Makedon Krali Darpları

Dinçer Savaş Lenger*

Nif Dağı (Olympos), İzmir Körfezi'nin doğusunda, Kemalpaşa, Torbalı ve Buca ilçelerinin ortak sınırında yer almaktadır. Kuzeyinde Kemalpaşa Ovası, doğusunda Smyrna ile Sardeis arasındaki yolu Kaystros Vadisi'ne (Küçük Menderes) bağlayan ve Nif Dağı'nı Mahmut Dağı (Drakon) - Bozdağlar (Tmolos) silsilesinden ayıran Karabel Geçidi, güneyinde ise Torbalı Ovası yer alır¹.

Nif Dağı'nda arkeolojik araştırmalar 1999-2001 yılları arasında Prof. Dr. Elif Tül Tulunay başkanlığında gerçekleştirilen inceleme gezileriyle başlamıştır². 2004-2005 yıllarındaki yüzey araştırmalarının³ takiben 2006 yılından beri ise "Nif Dağı Araştırma ve Kazı Projesi" kapsamında Karamattepe, Ballicaoluk, Dağkızılca ve Başşınar mevkielelerinde arkeolojik kazılar yapılmaktadır⁴.

Karamattepe'de yer alan geç Klasik - erken Hellenistik dönemlere tarihlenen nekropol alanında, 2006-2010 yılları arasında üçü gümüş, yetmiş sekizi bronz, toplam seksen bir adet sikke ele geçmiştir⁵. Bunlardan otuz beşi dört farklı bölgeden, on altı kentin otonom darbu olup⁶, toplamda % 43'lük bir orana sahiptir. Kırk üç sikke ise III. Aleksandros ve III. Philippos (Arrhidaios) dönemi Makedon krali darbu olup tüm sikkelerin % 53'ünü oluşturur. Teşhis edilemeyen üç sikke ise, geri kalanın % 4'ünü teşkil eder. III. Aleksandros dönemine tarihlenen Sardeis darbu gümüş drahmi⁷ ve nerede basıldığı anlaşılamayan, Antik Dönem'den kalma sahate tetradrahmi parçası dışındaki toplam kırk bir krali sikke ise bronzdandır. İçlerinden ikisi III. Aleksandros, otuz dokuzu ise III. Philippos döneminde basılmıştır. Eski literatürde "anonim" olarak adlandırılan ön yüzünde kalkan, arka yüzünde B A lejandı ve miğfer bulunan III. Philippos darplarının sayısı ise otuz beştir⁸.

* Yrd. Doç. Dr. Dinçer Savaş Lenger, Akdeniz Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü, Eskiçağ Tarihi Anabilim Dalı, Kampus - Antalya. E-posta: dslenger@akdeniz.edu.tr

Bana Karamattepe malzemesini çalışma fırsatı veren değerli hocam Prof. Dr. E. Tül Tulunay'a teşekkürlerimi sunarım.

1 Tül Tulunay 2006a, 189; Türkmen 2011, 261.

2 Tül Tulunay 2002, 18-19.

3 Tül Tulunay 2005, 33-35; Tül Tulunay 2006a, 189-200; Tül Tulunay 2006b, 24-25; Tül Tulunay 2007, 351-362; Yıldırım - Gates 2007, 323.

4 Tül Tulunay 2008, 79-98; Tül Tulunay 2009, 411-426; Tül Tulunay 2010, 387-408; Tül Tulunay 2011, 405-423.

5 Sardeis darbu III. Aleksandros drahmisi dışındaki tüm sikkeler mezar dışında buluntulardır.

6 Yirmi dokuz sikke İonia Bölgesi kentlerine (Erythrai, Ephesos, Khios, Klazomenai, Kolophon, Lebedos, Leukai, Magnesia, Miletos, Samos, Smyrna) aittir. Altı sikke ise komşu bölgelerden gelmektedir. Kuzeyde Gambreion ve Kyme (Mysia ve Aiolis), güneyde ise Rhodos, Halikarnassos ve Mylasa (Karia), kazılarda sikkesi bulunan kentlerdir.

7 Thompson 1983, 12-13, IX. Seri, 65-72; Price 1991, 2550.

8 Mathisen 1979, 2-6; Liampi 1986, 41-65; Liampi 1998a, 101-105; Liampi 1998b, 252-253.

Bu Makedon krali darpları içerisinde ön yüzünde Gorgo başı bezemeli kalkan, arka yüzünde miğfer, sembol olarak da kerykeion taşıyan ve büyük olasılıkla Sardeis darbı yirmi sikkeler⁹ en büyük grup olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu gruptaki sikkeler, K. Liampi tarafından Miletos¹⁰, M. J. Price tarafından ise Salamis'e atfedilmişlerdir¹¹.

Makalemizin asıl konusunu oluşturan ve R. H. J. Ashton tarafından Kaunos'a¹² atfedilen on üç sikkeler ise toplamda % 31'lik oran ile ikinci büyük grubu teşkil etmektedir. Ön yüzünde Gorgo başı bezemeli kalkan, arka yüzünde miğfer, labris ve K harfli beş (n. 1-4 = Price 2064) sikkeler Liampi tarafından kesin bir darp yeri vermeksizin "Karia (?)" Bölgesi olabileceğini ileri sürerken Price ise "Miletos veya Mylasa" ihtimali üzerinde durmaktadır. Ön yüzde labris bezemeli kalkan ve arka yüzde miğfer ile beraber sadece K harfi olan diğer iki (n. 5-6 = Price 2068) sikkeler de yukarıda belirtildiği üzere söz konusu kişiler tarafından aynı şekilde tasnif edilmişlerdir. Ön yüzde dairesel motif bezemeli kalkan, arka yüzünde miğfer bulunan buğday başaklı ve K harfli bir sikkeler (n. 7 = Price 2072) ise Liampi tarafından Asia Minor, Price tarafından ise "Miletos veya Mylasa" başlığı altında sınıflandırılmıştır. Ön yüzünde sağa dönük diademli baş, arka yüzünde ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ lejandı ve atlı tasviri yer alan labris sembolü ve çift monogramlı (n. 8 = Price 2133); ön yüzünde Herakles başı, arka yüzünde sadak-lobut ve monogram yer alan (n. 9 = Price 2110) birer sikkeler önce M. Thompson sonrasında Price tarafından Miletos'a atfedilmişlerdir. Son olarak ön yüzünde Herakles başı bezemeli kalkan, arka yüzünde miğfer yer alan buğday başağı sembolü (n. 71-72 = Price 2806) ve sembolsüz (n. 12-13 = Price 2801) dört sikkeler ise Liampi ve Price tarafından "Nerede basıldığı bilinmeyen Küçük Asya'nın batısından gelen bronzlar" başlığı altında sınıflandırılmıştır.

Price kataloğunda "Miletos ya da Mylasa", "Miletos" ve "Nerede basıldığı bilinmeyen Küçük Asya'nın batısından gelen bronzlar" başlığı altında toplanan bir grup sikkelerin¹³ basım yerinin Kaunos olabileceğini Ashton'a düşündürten Fethiye Müzesi koleksiyonunda söz konusu başlıklar altında tasnif edilen sikkelerin sayısal çoğunluğu olmuştur. Müzede muhafaza edilen III. Aleksandros ve ardılı III. Philippos darbı toplam 218 bronz sikkelerin; otuz üçü Miletos'a veya Mylasa'a, altmış dokuzu Miletos'a, yirmi beşi ise Nerede basıldığı bilinmeyen Küçük Asya'ya atfedilen toplamda 125 sikkeler¹⁴, müzedeki tüm III. Aleksandros ve III. Philippos darplarının % 57'sini oluşturur.

Ashton tarafından söz konusu Makedon darplarının Kaunos'ta basıldıkları fikrini güçlendiren bir diğer veri ise 2003 yılında internetten satışı yapılan, dere ya da küçük bir nehirde bulunduğu anlaşılan iki lottur¹⁵. Bu lotlar içerisinde ön yüzünde Gorgo başı bezemeli kalkan, arka yüzünde miğfer, sol altta labris, sağ altta K harfi yer alan iki sikkelerle (Price 2064) beraber

9 Söz konusu sikkelerin Sardeis darbı olma ihtimali üzerine bir değerlendirme henüz basım aşamasında olan bir makalemizin konusunu oluşturmaktadır.

10 Liampi 1986, 62; Liampi 1998a, 103.

11 Price 1991, 3158b-3162a, Lev. CL.

12 Ashton 2004, 33-46.

13 Price 1991, 2063-2076 (Miletos ya da Mylasa); 2077-2134 (Miletos); 2801-2807 (Nerede basıldığı bilinmeyen Küçük Asya'nın batısından gelen bronzlar).

14 Ashton 1998, 24-25, n. 44-75 (Miletos ya da Mylasa); 25-26, n. 77-144 (Miletos); 27-28, n. 162-186 (Nerede basıldığı bilinmeyen Küçük Asya'nın batısından gelen bronzlar); Ashton 2004, 37-38.

15 Ebay Deutschland (3023483840 ve 3023484309). Dahası 2001 yılında Londra'da piyasaya sürülen denizden çıktığı iddia edilen bir diğer lot içinde (Rhodos darbı iki *plinthobporik kbalkoi* ve Kaunos darbı beş *non-plinthobporik kbalkoi* ve bir *plinthobporik kbalkous*) yukarıda bahsi geçen lotlarla aynı kaynaktan ve tek bir defineden geliyor olmalıdır. Bk.: Ashton 2004, 35.

Rhodos ve Kaunos darplarının¹⁶ bulunuyor olması, sikkelerin Kaunos'un da içinde olduğu coğrafyadan geldiğini düşündürmektedir.

1995 yılında Londra'da piyasaya sürülen, Kaunos-Telmessos arası bölgeden geldiği düşünülen, Fethiye'den alınma bir diğer grup sikke de Ashton'un tezini destekler niteliktedir¹⁷. Büyük çoğunluğunu Rhodos darplarının oluşturduğu elli sekiz sikke¹⁸ içerisinde Kaunos'a atfedilen krali bronzlardan iki adet bulunmaktadır¹⁹. Thompson'da Kaunos'a atfedilen sikkelerden birini (Price 2102) Marmaris'ten satın alıp ANS koleksiyonuna kazandırmıştır²⁰.

Ashton Gökova Körfezi'nin kuzeyinde gerçekleştirilen yüzey araştırmalarında tartışmalı sikkelerden bulunmuş olmasını göz ardı etmemekle birlikte²¹ sikkelerin Kaunos darbı olduğu konusunda ısrar etmektedir. Gerçekten de Kaunos'a atfedilen "Miletos", "Miletos ya da Mylasa" ve "Nerede basıldığı bilinmeyen Küçük Asya'nın batısından gelen bronzlar" darbı sikkeler hakkında en sağlıklı bilimsel verilere, 1989-1993 yılları arasında Karia Bölgesi'ndeki Gökova Körfezi'nin kuzeyinde yapılan yüzey araştırmalarında ulaşılmıştır²². K. Konuk tarafından kayda alınan atmış yedi sikkenin²³ dokuzu III. Aleksandros ve III. Philippos darbidir ve içlerinden altısı Ashton tarafından Kaunos'a atfedilen sikkelerdendir. Miletos-Mylasa grubuna dahil bir sikke (Price 2067) Idyuma'nın kuzey batısında yer alan Çiftlik Köyü'nde, üç sikke (Price 2064) Gökova'da; Miletos ve Nerede Basıldığı Bilinmeyen Küçük Asya darbı birer sikke ise Keramos'un kuzey batısında Sekköy'de görülmüştür²⁴. Kaunos'a atfedilenler tüm Hellen otonom ve Hellenistik krali darpların % 12'sine; sadece Hellenistik krali darplarının ise % 40'ını oluştururlar. Konuk tarafından kayda alınan Hellen otonom darplarının yarısından fazlasını Rhodos ve Kaunos sikkelerinin oluşturması²⁵, söz konusu darpların sadece Güney Karia'da değil bölgenin genelinde yoğun bir şekilde sirküle olduklarına delalettir²⁶.

Gökova Körfezi yüzey araştırmalarından sonra ilk kez "Kaunos" a atfedilen sikkelere Karia Bölgesi dışında Nif Dağı'nda gerçekleştirilen arkeolojik kazılarda rastlanmıştır. Karamatpepe Nekropolü'nde bulunan Makedon sikkelerini darp yerlerine göre ayırdığımızda % 57'sinin (24 sikke) Sardeis'te basıldığı görülür. Kaunos'a atfedilenler ise % 31 (13 sikke) oranıyla ikinci büyük grubu oluştururlar. Bunu % 5'lik orana sahip 2 Makedon sikkeleri, yine % 5'lik oranla 2 Küçük Asya darbı ve son olarak da % 2'lik paya sahip 1 Kyme darbı izler.

Price kataloğunda Miletos, "Miletos veya Mylasa" ve "Küçük Asya" başlıkları altında tasnif edilen Kaunos'a atfedilmiş bronzların bu kadar yüksek bir oranda hem Mylasa'nın da içinde

16 Bir adet Demetrios Poliorketes darbı bir bronz (Athena başı / Gemi pruvası), Rhodos darbı bir *plintbopporik kbalkous*, Kaunos darbı boynuzlu baş/bereket boynuzlu dört *non-plintbopporik kbalkoi* ve bir adet boynuzlu başlı/kılıçlı *non-plintbopporik kbalkous*. Ashton 2004, 35.

17 Ashton 2004, 36.

18 40 Rhodos sikkeleri (her dönemden gümüş ve bronz), 4 Makedon krali bronz, 3 Ptolemaios bronz, 3 Roma İmparatorluk Dönemi gümüş, 2 III. Antiokhos, 2 Kaunos, 2 Stratonikeia, 1 Tabai ve 1 Elaioussa.

19 Miletos: Price 1991, 2131 ve Nerede Basıldığı Bilinmeyen Küçük Asya'nın batısından bronzlar: Price 1991, 2806.

20 Thompson 1983, 52, n. 156; Ashton 2004, 36.

21 Ashton 2004, 36.

22 Konuk 2001, 77-79.

23 32 Hellen otonom, 15 Hellenistik krallık, 5 Roma İmparatorluk, 13 Bizans. Sikkeler Kiran, Yerkesik, Çiftlik, Sekköy, Bağyaka, Duran Çiftlik, Çırpı köylerinde ve Gökova'da görülmüştür.

24 Konuk 2001, 77-78.

25 13 Rhodos, 7 Kaunos, 6 Mylasa, 3 Kibyra ve birer Stratonikeia, Bargylia ve Keramos sikkeleri.

26 Konuk 2001, 77-78.

bulunduğu kuzey Karia'da²⁷ hem de çok daha kuzeyde, İonia bölgesi içerisinde yer alan Karamattepe'de bulunmuş olması dikkat çekicidir.

Zira Bugün Nif Dağı'ndan Kaunos'a gidilmek istense alınması gereken yol yaklaşık 270 km.'dir. Buna karşın Nif Dağı - Miletos (Akköy) arası mesafe 123 km., Nif Dağı - Mylasa (Milas) ise 167 km.'dir²⁸. Dikkat çekici bir diğer husus Karamattepe'de ne Makedon darplarıyla çağdaş Kaunos ve Rhodos otonom darplarına, ne de Kaunos'da darp edildiği bilinen Makedon krali darplara rastlanmamış olmasıdır. Dahası Fethiye Müzesi'nde bulunan Kassandros, Demetrios Poliorketes ve Eupolemos darplarından hiçbiri tıpkı Afyonkarahisar Müzesi'nde olduğu gibi²⁹ Nif Dağı'nda da ele geçmemiştir.

Unutulmamalıdır ki III. Aleksandros ve ardıllarının bastıkları altın ve gümüş sikkeler değerli madenden olduklarından dolayı uluslararası geçerliliği olan darplardır ve dünyanın her yerinde sirküle olurlar. Fakat aynı şeyi bronz krali darplar için söylemek ise mümkün değildir. Yerel bir otonom darptan daha fazla sirküle olmalarına rağmen, krali bronzlar basıldıkları coğrafyada diğer bölgelere nazaran daha çok bulunurlar³⁰. Zaten Ashton'a da söz konusu sikkelerin darp yerinin Kaunos olabileceğini düşündüren Kaunos'a sadece 65 km. uzaklıktaki Fethiye Müzesi koleksiyonundaki söz konusu bronzların sayısal çoğunluğu olmuştur. Fakat Ashton'un üzerinde durmadığı önemli bir husus çoğu zaman müzelerimiz tarafından satın alınmış sikkelerin buluntu yerlerinin bilinmemesi ya da yanlış bilgilendirmeyle çarpıtılmasıdır. Nereden geldiği bilinmeyen büyük bir definenin müzeye kazandırılmış kimi parçaları bir anda tüm istatistikleri alt üst edebilir. Dahası elindeki sikkeleri satma derdindeki bir şahsın kimi zaman daha iyi bir fiyata satabileceği ümidiyle çok daha uzak bir bölgedeki müzeye başvurması az rastlanmayan bir uygulama değildir.

2003 yılında internetten satışı yapılan, dere ya da küçük bir nehirde bulunduğu anlaşılan, Kaunos'a atfedilen sikkelerle Rhodos ve Kaunos darplarının bir arada bulunduğu, olasılıkla aynı definenin parçaları olan iki lotun farklı değerlendirilmesi gerektiği kanısındayız. Çünkü adak olarak suya bırakıldıkları anlaşılan sikkelerin³¹ illegal yollarla Karia Bölgesi'nden yurt dışına kaçırılmış olması ve buluntu yerinin bilinmemesi söz konusu lotları en azından konumuz özelinde önemsiz kılmaktadır. Unutulmamalıdır ki kutsal alanlar, önemleri ve saygınlıkları doğrultusunda hem içinde buldukları bölgelerden hem de diğer yerlerden çok sayıda ziyaretçiyi kendilerine çekerler. Kaldı ki Gökova Körfezi buluntularının da gösterdiği gibi Rhodos ve Kaunos darpları Karia genelinde sıklıkla karşımıza çıkmaktadır.

Thompson tarafından Marmaris'te satın alınan ve 1995 yılında Londra'da piyasaya düşen sikkelerin yukarıda belirttiğimiz üzere nerede buldukları bilinmediği ve bu nedenle de sağlıklı bilgi vermeleri imkansız olmalarından dolayı çok da belirleyici bir rol yüklenemez.

Sonuç olarak Karamattepe buluntuları göstermektedir ki, her ne kadar Fethiye Müzesi'nde hatırı sayılır miktarda ele geçseler de, Price tarafından Miletos, "Miletos ya da Mylasa" ve "Asia Minor" başlığı altında incelenen ve Ashton tarafından Kaunos'a atfedilen kimi sikkeler belki de gerçekten Mylasa ya da Miletos'ta basılmış olabilir.

27 L. Robert de büyük olasılıkla aynı gruba dahil 3 sikkeyi Gökova Körfezi'nin doğusunda yer alan Idyma yakınlarındaki Kozlukuyu'da görmüştür. Bk.: Robert 1937, 489.

28 Söz konusu uzaklıklar Nif Dağı Dağkızılca'dan Kaunos, Akköy, Milas'a yaklaşık kuş uçuşu mesafelerdir.

29 Ashton 1998, 19-48.

30 Bronz sikkenin sirkülasyonu için bk.: Robert 1951, 69-100, dn. 7; Robert 1966, 113-114; Psoma 2009, 11.

31 Sikkelerin adak olarak suya atılması ile ilgili bk.: Crawford 2003, 71 ve 80-81; Abad Varela 2006, 131-149. Su kültürü için bk.: Scheid 2008, 622-637.

Miletos ve kentin kutsal alanı Didymaion'da gerçekleştirilen kazılarında bugüne kadar Makedon krali bronz sikkelerine rastlanmamış olması bir başka dikkat çekici husus olarak göz önünde tutulmalıdır³². Söz konusu sikkelerin kesin olarak hangi kentte ya da kentlerde basılmış olabilecekleri üzerine ise bir fikir beyan etmek için erkendir. Belirleyici olacak olan her şeyden önce Kaunos kazılarında elde edilecek sonuçlardır. Bununla birlikte konuyla ilgili net bilgiler ortaya koymak için Milet, Aydın, Milas ve Bodrum müzelerinin koleksiyonlarında yer alan krali bronzlar içerisinde Kaunos'a atfedilenlerin yoğunluğu ve daha da önemlisi söz konusu müzelerin bulunduğu coğrafyada gerçekleştirilen düzenli ve kurtarma kazılarında elde edilecek bulgular diğer önemli verilerdir³³.

Karamatpepe mevkiindeki nekropol alanında bugüne kadar bulunan 81 sikkenin 43'ünün III. Aleksandros ve III. Philippos darbu olması, bölgedeki Makedon askeri varlığını akla getirmektedir. Karamatpepe'nin kuzey batısında "Kız Kalesi" olarak da adlandırılan Ballicaoluk'taki kale³⁴, III. Aleksandros'tan itibaren bölgede konuşlanan askerler için garnizon olarak kullanılmış olmalıdır³⁵. Mimari özelliklerinden dolayı geç Klasik - erken Hellenistik Dönem'e tarihlenen kale³⁶, Sardeis ve Smyrna'dan Torbalı Ovası ile Karabel Geçidi'ne giden yola hakim olduğundan tıpkı Akkaya ve Belkhava gibi Hellenistik Dönem'de Smyrna'ya ulaşan yolların korunmasıyla ilgili olduğu düşünülmektedir³⁷.

Karamatpepe'de ele geçen krali darpların varlığı ise Hellenistik Dönem'de paralı askerlere yapılan ödemelerle ilgilidir. Bilindiği üzere Antik Çağ'da paralı askerlere iki ayrı ödeme yapılmaktadır: Peşin ödenen erzak karşılığı bedel *sitarkhia*, *siteresion*, *sitonion* ve hizmet sonrası ödenen *opsonion*³⁸. Bronz sikke olarak aybaşında ödenen sitarkhia'nın askerlerin gündelik ihtiyaçlarını karşılamak üzere verildiği bilinmektedir³⁹. Diğer taraftan nekropol alanında ele geçen on altı ayrı kentin tüm diğer otonom darpları ise garnizonda görev yapan paralı askerlerin kökenleriyle bağlantılı olmalıdır. Otonom darplarının bu derece çeşitlilik arzemesi, Ballicaoluk'daki kalenin ve Karamatpepe nekropol alanının, insan sirkülasyonunun yoğun olduğu Sardeis-Ephesos yoluna hakim bir konumda olması diğer bir sebebi olabilir.

32 Ashton 2004; Baldus 2006. Miletos kazılarında bulunan geç Roma ve Bizans sikkelerini yayına hazırlamakta olan H. Sancaktar da kazıda bulunan sikkelerin tümünü gözden geçiren biri olarak yukarıda verilen bilgiyi doğrulamaktadır.

33 Özellikle Milas ilçesindeki Türkiye Kömür İşletmeleri (TKİ) Yeniköy Linyit İşletmesi Dekupaj Sahasından, Labranda ve Stratonikeia antik kentlerinden elde edilecek bulgular aydınlatıcı olacaktır.

34 Doğer - Gezgin 1998, 14-15; Türkmen 2011, 261; Türkmen 2012, 1-15.

35 Garnizonların işlevi ve idaresi ile ilgili olarak bk.: Robert - Robert 1976, 153-235; Baker 2000, 177-195.

36 Türkmen 2011, 262.

37 Bean 1955, 43-55; Doğer - Gezgin 1998, 14; Baker 2000, 183; Labarre 2004, 227-228; Türkmen 2011, 264; Türkmen 2012, 7.

38 Griffith 1935, 264-273; Liampi 2000, 225; Couvenhes 2004: 92; Nankov 2009, 272; Psoma 2009, 3-38.

39 Psoma 2009, 5-7.

Katalog

Miletos ya da Mylasa

(circa M.Ö. 320)

Öy. Makedon kalkanı, Gorgo başı motifli

Ay. B - A. Miğfer, altta solda çift başlı balta, altta sağda K.

Liampi 1986, 193-217 (Karia?); Price 1991, 2064 (Miletos ya da Mylasa); Ashton 2004, 33-43 (Kaunos); SNG Marc Bar 477 (Nerede basıldığı bilinmeyen Karia?)

1.	AE	12	16 mm.	3,2g.	NIF S.09-22
2.	AE	6	17 mm.	4,3g.	NIF S.09-41
3.	AE	3	17 mm.	4,4g.	NIF S.09-42
4.	AE	9	18 mm.	5g.	NIF S.10-8

Öy. Makedon kalkanı, çift başlı balta motifli

Ay. B - A. Miğfer, altta sağda K

Liampi 1986, 271-274 (Karia?); Price 1991, 2068 (Miletos ya da Mylasa); Ashton 2004, 33-43 (Kaunos)

5.	AE	3	11 mm.	1,3g.	NIF S.09-12
6.	AE	12	12 mm.	1,3g.	NIF S.09-3

Öy. Makedon kalkanı, pellet motifli

Ay. B - A. Miğfer, altta solda buğday başağı, sağda K

Liampi 1986, 163-169 (Asia Minor); Price 1991, 2072 (Miletos ya da Mylasa); Ashton 2004, 33-43 (Kaunos)

7.	AE	--	15 mm.	4,5g.	NIF S.10-32

Miletos

(M.Ö. 323-319)

Öy. Sağa dönük diademli baş

Ay. ΒΑΣΙΛ(ΕΩΣ) ΑΛΕΞΑΝΔΡ(ΟΥ). Atlı sağa, yukarıda solda çift başlı balta, sağda monogram, atın ayakları altında monogram

Thompson 1983, VIII 222; Price 1991, 2133; Ashton 2004, 33-43 (Kaunos)

8.	AE	9	20 mm.	5,6g.	NIF S.10-25

Öy. Herakles başı sağa

Ay. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ. Lobut ve sadak, lobutun altında monogram

Thompson 1983, VI 166-168; Price 1991, 2110; Marcellesi 2004, s. 175 n. 18; Ashton 2004, 33-43 (Kaunos)

9.	AE	3	17 mm.	5,6g.	NIF S.09-1

Asia Minor

(M.Ö. 323-310)

Öy. Makedon kalkanı, ortasında Herakles'in ¾ sola dönük başı

Ay. B - A. Miğfer, altta solda buğday başağı

Liampi 1986, 109-132 (Asia Minor); Price 1991, 2806 (Asia Minor); Ashton 2004, 33-43 (Miletos/Kaunos)

10.	AE	12	16 mm.	4g.	NIF S.10-16
11.	AE	--	16 mm.	3,7g.	NIF S.10-33

Öy. Makedon kalkanı, Herakles'in ¾ cepheden başı sola

Ay. B - A. Miğfer, sembolsüz

Liampi 1986, 98 (Asia Minor); Price 1991, 2801 (Asia Minor); Ashton 2004, 33-43 (Miletos/Kaunos)

12.	AE	--	16 mm.	4,1g.	NIF S.07-5
13.	AE	--	17 mm.	4,2g.	NIF S.10-17

Kaynakça ve Kısaltmalar

- Abad Varela 2006 M. Abad Varela, "Ofrendas monetales en manantiales termales de la Peninsula", bk.: Moneda, cultes i ritus. X Curs d'Història monetària d'Hispania (2006) 131-149.
- Ashton 1998 R. H. J. Ashton, "The Coins of the Macedonian Kings, Lysimachos and Eupolemos in the Museum of Fethiye and Afyon", bk.: A. Burnett – U. Wartenberg – R. Witschonke (ed.), Coins of Macedonia and Rome: Essays in Honour of Charles Hersh (1998) 19-48.
- Ashton 2004 R. H. J. Ashton, "Kaunos, not Miletos or Mylasa", NC 2004, 33-46.
- Baker 2000 P. Baker, "Coût des garnisons et fortifications dans les cités à l'époque hellénistique", bk.: J. Andraeu – P. Briant – R. Descat (ed.), Economie antique. La guerre dans les économies antiques. Entretiens d'archéologie et d'histoire 5 (2000) 177-209.
- Baldus 2006 H. R. Baldus, Fundmünzen aus den Jahren 1962-1998, Didyma III (2006).
- Bean 1955 G. Bean, "The Defences of Hellenistic Smyrna", Anadolu Araştırmaları I, 1955, 43-55.
- Couvenhes 2004 J-Ch. Couvenhes, "Les cités grecques d'Asie Mineure et la mercenariat à l'époque hellénistique", bk.: J-Ch. Couvenhes – H. L. Fernoux (ed.), Les Cités grecques et la guerre en Asie Mineure à l'époque hellénistique (2004) 77-113.
- Crawford 2003 M. H. Crawford, "Thesauri, hoards and votive deposits", bk.: O. de Cazanove – J. Scheid (ed.), Sanctuaires et sources dans l'Antiquité (2003).
- Doğer – Gezgin 1998 E. Doğer – İ. Gezgin, "Arkaik ve Klasik Dönemde Smyrna'nın Dış Savunması Üzerine Gözlemler", II. Uluslararası İzmir Sempozyumu (1998) 7-30.
- Griffith 1935 G. T. Griffith, The Mercenaries of the Hellenistic World (1935).
- Konuk 2001 K. Konuk, "Les monnaies", bk.: P. Debord – E. Varinlioğlu (ed.), Les hautes terres de Carie (2001) 77-79.
- Labarre 2004 G. Labarre, "Phrourarques et phrouroi des cités grecques d'Asie Mineure à l'époque hellénistique", bk.: J-Ch. Couvenhes – H.-L. Fernoux (ed.), Les Cités grecques et la guerre en Asie Mineure à l'époque hellénistique (2004) 221-248.
- Liampi 1986 K. Liampi, "Zur Chronologie der sogenannten 'anonymen' makedonischen Münzen des späten 4. Jhs. v. Chr", JNG 36, 1986, 41-65.
- Liampi 1998a K. Liampi, Der makedonische Schild (1998).
- Liampi 1998b K. Liampi, "A Hoard of bronze coins of Alexander the Great", bk.: R. Ashton – S. Hunter (ed.), Studies in Greek Numismatics in Memory of Martin Jessop Price (1998) 247-253.
- Liampi 2000 K. Liampi, "The circulation of bronze Macedonian royal coins in Thessaly", JRA 39, 2000, 221-225.
- Marcellesi 2004 M.-C. Marcellesi, Milet des Hécatomnides à la domination romaine. Pratiques monétaires et histoire de la cité du IVe au IIe siècle av. J.-C., Milesische Forschungen 3 (2004).
- Mathisen 1979 R. W. Mathisen, "The shield/helmet bronze coinage of Macedonia: A preliminary analysis", SAN 10, 1979, 2-6.
- Nankov 2009 E. Nankov, "The Circulation of Bronze Macedonian Royal Coins in Seuthopolis: A Reappraisal", bk.: Ç. Ö. Aygün (ed.), SOMA 2007. Proceedings of the XI Symposium on Mediterranean Archaeology, İstanbul Technical University, 24-29 April 2007, BAR International Series 1900 (2009).

- Price 1991 M. J. Price, *The Coinage in the Name of Alexander the Great and Philip Arrhidaeus*. A British Museum Catalogue, Vol. I-II (1991)
- Psoma 2009 S. Psoma, "Tas Sitarchias Kai Tous Misthous ([Arist.], OEC. 1351B) Bronze Currencies and Cash-Allowances in Mainland Greece, Thrace and the Kingdom of Macedonia", *RBN* 155, 2009, 3-38.
- Robert 1937 L. Robert, *Études anatoliennes* (1937).
- Robert 1951 L. Robert, *Études de numismatique grecque* (1951).
- Robert 1966 L. Robert, *Monnaies antiques en Troade* (1966).
- Robert – Robert 1976 L. Robert – J. Robert, "Une inscription grecques de Téos en Ionie. L'union de Téos et de Kyrbissos", *JS* 1976, 153-235.
- Scheid 2008 J. Scheid, "Cours: Le culte des eaux et des sources dans le monde romain. Un sujet problématique, déterminé par la mythologie moderne", bk.: *Religion, institutions et société de la Rome antique*, *L'annuaire du Collège de France*, 108 (2008) 622-637.
- SNG Marc Bar Sylloge Nummorum Graecorum, Belgique, Bibliothèque royale de Belgique, La collection de bronzes grecs de Marc Bar (2007).
- Thompson 1983 M. Thompson, *Alexander's Drachm Mints I: Sardes and Miletos*, *NS* 16 (1983).
- Tül Tulunay 2002 E. Tül Tulunay, "Nif (Olympos) Dağı Araştırma Projesi: Ön İnceleme Gezileri 1999-2001", *Haberler* 14, 2002, 18-19.
- Tül Tulunay 2005 E. Tül Tulunay, "Nif (Olympos) Dağı Araştırma Projesi: Yüzey Araştırması-2004", *Haberler* 20, 2005, 33-35.
- Tül Tulunay 2006b E. Tül Tulunay, "Nif (Olympos) Dağı Araştırma Projesi: Yüzey Araştırması-2005", *Haberler* 21, 2006, 24-25.
- Tül Tulunay 2006a E. Tül Tulunay, "Nif (Olympos) Dağı Araştırma Projesi: 2004 Yılı Yüzey Araştırması", *AST* 23.2 (2006) 189-200.
- Tül Tulunay 2007 E. Tül Tulunay, "Nif (Olympos) Dağı Araştırma Projesi: 2005 Yılı Yüzey Araştırması", *AST* 24.2 (2007) 351-362.
- Tül Tulunay 2008 E. Tül Tulunay, "Nif (Olympos) Dağı Kazı ve Araştırma Projesi: 2006 Yılı Kazısı", *KST* 29.3 (2008) 79-98.
- Tül Tulunay 2009 E. Tül Tulunay, "Nif (Olympos) Dağı Kazı ve Araştırma Projesi: 2007 Yılı Kazısı", *KST* 30.3 (2009) 411-426.
- Tül Tulunay 2010 E. Tül Tulunay, "Nif (Olympos) Dağı Kazı ve Araştırma Projesi: 2008 Yılı Kazısı", *KST* 31 (2010) 387-408.
- Tül Tulunay 2011 E. Tül Tulunay, "Nif (Olympos) Dağı Kazı ve Araştırma Projesi: 2009 Yılı Kazısı", *KST* 32 (2011) 405-423.
- Türkmen 2011 M. Türkmen, "İzmir Nif Dağı Balıcaoluk Yerleşimine İlişkin Gözlemler", *Colloquium Anatolicum* X, 2011, 261-276.
- Türkmen 2012 M. Türkmen, "İzmir Nif Dağı'nda Bir Kale Yerleşimi: Balıcaoluk", bk.: M. A. Beyhan (ed.), *Türkiye'de İskân ve Şehirleşme Tarihi* (2012) 1-15.
- Yıldırım – Gates 2007 B. Yıldırım – M.-H. Gates, "Archaeology in Turkey, 2004-2005", *AJA* 111.2, 2007, 275-356.

Abstract

Macedonian Royal Coinage Attributed to Kaunos in the Light of New Evidence

Mount Nif (Olympos) is located at the junction where the administrative borders of the Kemalpaşa, Torbalı and Buca districts of İzmir province meet to the east of the Gulf of İzmir. Archaeological excavations have been conducted at the Karamattepe, Ballicaoluk, Dağkızılca and Başpınar areas within the scope of Mount Nif Surveys and Excavations Project since 2006.

Excavations between 2006 and 2010 under the direction of Elif Tül Tülünay at Karamattepe necropolis, which dates to the Late Classical - Early Hellenistic period, have brought to light 81 coins, three of which are silver and the rest being bronze. Of these 81 coins, 35 are autonomous coins of 16 cities in four regions, while 43 are Macedonian royal coins minted jointly by Alexander III and Philippos III (Arrhidaios). The latter constitute 53% of the group. Except for two coins of Alexander III, all the other royal coins are of bronze and were struck during the reign of Philippos III.

Among the Macedonian coins the largest group of 20 coins have a shield decorated with a Gorgo head on the obverse and a helmet with a legend of BA and a kerykeion on the reverse. These coins were attributed to Miletus by Liampi and to Salamis by Price, but most likely should belong to Sardis. The second largest group (31%) comprises 13 coins attributed to "Karia?" and "Asia Minor" by Liampi; to Miletus by Thompson; Miletus, "Miletus or Mylasa" and Asia Minor by Price; and finally to Kaunos by Ashton. The reason for Ashton's suggestion that Kaunos was their mint is the high number of these coins at the Fethiye Museum.

After the surveys of 1989-1993 in the Gulf of Gökova when the six coins attributed to Kaunos were found, such coins were found for the first time in the excavations at Mount Nif in Ionia, about 270 km. north of Kaunos. Of the Macedonian coins uncovered at the Karamattepe necropolis, 24 (57%) were minted at Sardis. Those attributed to Kaunos are 13 in number (31%) and constitute the second largest group. Lesser are two coins (5%) of Macedon, two coins (5%) of Asia Minor mintage and one coin (2%) of the Kyme mint. Finds show that, although they are found in remarkable numbers at Fethiye Museum, it is highly likely that the coins attributed to Miletus, "Miletus or Mylasa" and "Asia Minor" by Price and to Kaunos by Ashton, or at least some of them, may have been struck at Miletus or Mylasa.